

Nemzeti Társalkodó

Junius' 29-dik napján 1833.

Erdély nemes lelkü Leányihoz.

Szelid aszszonyi szívhez, sinlődő emberiség esdeklése mindég nyílt utat tanál; magyar aszszony nemes érzésében hazafiui felszólítás örökké meleg részvétre kap. Aszszonyok, Ti bájos jóltévőji a' szenvedőnek! gyengéd kezekkel segítitek fel Ti a' nyomorultat, 's a' részvét könyei, szeméitek mennyei virágján, élesztő harmat cseppek, oh ne hagyjátok ezen felszólítást sükeretlen hangzani-el! szívből jó, 's szívetekhez szól.

A' mennynek ostorai csapkodják szegény hazánkat. Kiéggve, elperzselve vannak szántó foldeink, mezőinken virágok — a' Ti képetek — helyett, szomorú kopárságot szemlélünk. Sírva nézi a' földműves elvesztett munkáját, sirva nézi 's kétségbe esve a' sápadt éhelhalást közeledni; sírnak körölte gyermekei, 's már sincs az éhező apának, mit adjon éhező gyermekeinek. — A' fenyegető veszélyt kevesíteni hazánkfiainak szent kötelességek, 's remélhető, fogja is a' menny buzgó törekedéseiket sükeresíteni; de elhárítani a' veszélyt lehetetlen. Ha nem lesz is bár a' ga-

bona felettéb drága, de azon számtalan, kinek kevés pénze sincs, fog éhezni, éhel fog halni. — Előttünk tehát azon borzasztó jövendő, melyben embertársaink az éhség gyötrelmi közt fognak köztünk, előttünk elhullani, — előttünk azon szörnyű jelenések, midőn az ártatlan csecsemő elszikkadt anyjának mejjén nem fog több táplálást kapni, 's az elhaló atyának nállánál még boldogtalanabb árvájira esik végpillantása. — Ilyeket fogtok Ti látni, 's vérez majd szivetek; — de még minő gyötrő érzés leszen elgondolni, miként ezen apának, kinek elhunytá egész háznépe vesztét okozza, élte megtartathattott, ama kisdedek megmentethettek volna, 's ezen csontvázzá aszott holt test, melyre az útszán elrémülve akadtak, még élne — ha czifra 's költséges öltözeti kiadásitoknak még jóidején csak egy részetskéjét, szenvedő embertársitok élte megtartására fordítottátok volna. Égetni fogja lelketeket azon ékesség, 's marczongolva lesz szivetek azon drága ruha alatt, melynek árrával egy sőt több embereket lehetete vala az éhség undok halálától menteni. Érezni fogja, elevenen fogja ezt érezni gyengéd kebletek, 's majd szivesen fogjátok a' drágaságot hajatok közzül kiragadni, oda adni a' sinlődőnek ékességteket; — de drága kő nem táplál, — az éhség fájdalmat czifra ruha nem enyhíti, 's a' divat legújabb, legékesb szüleményje a' koplalástól elsanyarodottan nem segít: — az éhezők kenyér után fognak sikoltani, 's pénz után,

melyen kenyeret vehessenek, — de akkor nem lesz kenyér, mit nekik adhassatok, — 's azon pénzetek, mellyel eledelt szerezhettek a' koplalóknak, drágán vásárlott ékességekre 's ruhákra vesztegetve, rajtatok fog a' szenvedő emberiség gunyjára fényleni. Majd a' lelket marczongló jelenésektől megrázva, örömet tennétek pénzzé ékességeket, édes örömet varázsolnátok kenyérré a' külföldről drága pénzen hozatott cziczomákat, csak hogy az éhség mián kétségbe esettek jajjai ne harsítsák füleiteket, csak hogy az éhel halással küsdők végvonaglásit látnotok ne kelljen. De midőn az inség már árvizként rohan, a' legforróbb részvétet is, csak mint abba hulló könyecseppet láttatlan ragadja magával; egyesek törekedései elporlanak a' rengetegre nőtt nyomoruság szirtjein, 's későn és egyszerre nagy áldozatokkal sem lehet koránt is tenni olyat, mit jó idejében 's apránkénti adakozása sokaknak eszközölhet. — Ha most míg a' gabona nem szerfelett drága, ha most midőn az inség legnagyobb pontjáig csaknem egy egész esztendő van még hátra, számosak, minden hónapban bizonyos mennyiséget fognak egy arra határozott tárba fizetni, — mely egybe gyülemző pénzből lassanként 's előre gabona 's egyéb élelemre szükségesek szereztetnek, — ez által, majd a' legszomorubb időpont megjelenésekor, sokaknak lehet élteket megmenteni, 's oly áldást szülő segedelmet nyújtani, mit egyeseknek

bármi nagy áldozatja is akkor már eszközölni képes nem léssen. Ezen nemés, 's hozzá illő cél az, mire téged hazám szép-neme, felszólit egy hív tisztelőd. Tegyétek drágaságaitok 's ékességetek egy részét az emberiség oltárára, mely előttetek áll, 's tőletek vár áldozatot; mert a' nagy Isten, az erény Istene előtt, csak azon erkölcsi áldozat bírhat telyes becszel, melynek füstje közt az ő remekje, az aszszonyi nem' áldozatja is illatoz. — Egy drága kő vagy ércz ékesség, mely többnyire használatlan hever birtoktokban, elégséges több embertársaitoknak éltét menteni-meg. Higyétek az aszszonyi kellem nem szorúl drágaságok segéd csillogására, sőt inkább ezek saját keceseitektől elvonva csak kápráztatják a' nézők szemeit; — de majd el is vesztik azok fényeket, szenvedők könnycsepjei 's éhel halók véglehelleti fogják tündökléseket homályosítani; mert tudva lesz, miként Ti azok megtarthatását ama szerencsétlenek nem segítése bűnének drága árrán vásároltátok-meg. A' régi 's újabb hős nemzetek aszszonyai megfosztották magokat minden' drágaságaiktól 's a' haza oltárára tették, hogy veszedelembe forgó hazájokon 's hon társaikon segíthessenek. Nektok is veszedelemben forog hazátok, veszedelemben sok ezer hontársaitok; és ezen áldozati alkalom amazoknál még illőbb szelid érzésekhez; nem vér ontásról, nem ellenség vad gyilkolásáról van itt szó, senkinek sem szerez veszélyt, 's jajokat adománytok, nem

okozni csak törölni fog könyeket, enyhíteni fájdalmakat, áldást szül 's számos emberek éltét fogja megtartani; — 's ennyi le-törölt könyecsep, enyhített fájdalom, ily sok áldás 's megmentett emberi élet, nem lenne é néhány kő vagy ércz czifrasággal nagyon is olcsón vásárolva? Aldozzon tehát minden ki közülettek, hazánk lelkes leányi, tehetsége szerént, bírtokában lévő arany, ezüst, 's köves portékájiból e' szent célra. Nem gondolom, hogy egy is lenne köztetek, ki bár csak egy gyűrűt vagy néhány lót ezüstöt ne adna szenvedő felebaráti mentésére; hiszem egy pár gyűrű, ha szinte nem nagyon drága is, egy két ember életét tarthatja meg, és majd tudnátok é azokat gyengéd ujjaitokon viselni, 's nem égetnének é mint a' bűn sújja, érezvén miként azoknak megtartása mián embereknek kelle éhel halniok. — Az egybe gyülemdő drágaságok Pesten és Bécsben főgnak árverés által az éhezők táplálására fordítandó pénzzé tételni, hogy lássa testvér hazánk, lássa a' külföld, minő magos Lélek, 's minő mennyei érzés díszesíti Erdély leányait. Hát az egymást üzö költséges változásai a' viseletnek, a' számos és szám feletti nagy áru köntösök, a' hamar fére vetendő vagy szint oly hamar romlan-dó öltözeti czifraságok, nem rabolnak é szegény országunkból tetemes mennyiségü, és soha vissza nem kerülő pénzt-ki? 's ezen pénz mennyiség (melynek kiadása talán más-kor is helytelen, de most valóban vétkes) —

nem lenne é elégséges sok száz sínlődőknek eledelt nyujtani? — Kevesitsétek öltözeti költségeiteket.

Tegyétek magatoknak lelki ismérelesen megtartandó törvénnyé, azon erős lelkü 's nemes elhatározást, mi szerént most esztendeig, még ezen veszélyes inség fenyeget és létez, nem fogtok magatoknak új és költséges köntösöket csináltatni, főként pedig hogy kívülről kalapokat, főékeket, 's egyéb öltözet némüket ezen terhes idő elteltéig nem hozattok. Bizonytal a' jó ízlésü, csinos, de egyszerű 's nem költséges öltözet nem fog kevesebbé hájossá tenni; nem léteznek toilette titkai, melyek annyira lennének képesek kecséiteket emelni, mint azon egyszerű öltözet, melyet ész, nemes szív, 's gyengéd érzés parancsából fognátok viselni. Ama szerény viselethen a' nemes érzésü ifju, 's a' lelkes férjfi nektek 's nem ruhátoknak fog, és bizonytal fog is hódolni. Legyetek meggyőződve, minden becsületes 's tiszta érzésü ember szeme előtt ezen egyszerűség, legmenyeibb, 's legbiztosabban tetsző ékesség leendő; ellenben minden piperés báb, ki sínlődő emberektől megtagadott költséggel fog czifrálkodni, — csak guny-kaczajt érdemel, 's megvetést nyerhet. Adjátok tehát öltözés-tekre fordítani szokott költségeitek egy részét, hónaponként vagy egyszerre, a' fenemlitett, tárba.

Ezen ész szülte adakozást valamint a' drágaságokat is méltóztassanak a' szép lelkü a-

dakozók Kolo'svárt Szábel Menyhárt kereskedő, Maros Vásárhelyt Gróf Teleki Domokos, Déésen pedig Roth Patikárius urak kezibe szolgáltatni.

Mind az eként egybe gyülemdő, mind a' drágaságok eladásából kerülő mennyiséget, ezen áldásra méltó, 's áldást szülő pénzt, úgy fogja az alólírt tekinteni, úgy fogja azt használói, 's úgy kíván arról nyilvánosan számolni, mint legdrágább kincsről, mely még kezébe jött, mint oly kincsről, melynek utolsó fillérét is, a' szép érzés mely adta, aranynál becsesebbé tette. —

Drága köveknél drágább azon lelket emelő öntudás, mellyel az eszközlött jótétek szíveteket jutalmazni fogja; 's minden öltözetek legdíszesebke, 's tetszést leginkább nyerő 's érdemlő a' szelidség, érzékeny szív, 's felemelkedett érzés mennyei fényéből szőtt öltözete.

Wesselényi Miklós.

Kedves Barátom Caesar,

„*Hypothesen zu machen, und sie als seine Stimme der Welt vorzulegen, darf niemand gewehrt seyn, sie gehören dem Verfasser. Aber die Sprache gehört der Nation, und mit dieser darf man nicht umgehen, wie man will.*“

Lichtenberg.

Leveledet vettem, melyben kérsz, hogy

Leányod nyavalyájának leírásáról (Nemzeti Társalk. Sept. 1-ső napján, 1832, 9dik sz. 139-dik lap) adjam vélekedésemet, kívánságodnak engedek, 's a' következőkben tesszem-meg egyenes feleletemet.

Magyarságod tökéletesen az új kaptára van ütve; a' mostani feltekert, vagy kitekert ízléshez alkalmaztatva: éppen olyan, mint némely magyar nadrág, a' melynek oldalára szélesebb vagy keskenyebb sujtást vagy boritást varnak, 's az aljára egy két rend készületet vagy makkot aggatnak, 's azt mondják, hogy az magyar nadrág, pedig valósággal pantallon, 's a' testhez hosentrager tartja.

Kitételeid igen helyesek, 's azokban a' Magyarra válni kívánó Németeket, vagy a' németes Magyarokat — milyenek igen sokan vannak — szerencsésen követted: p. o. gyógyászt hivatni föltoltam (aufgeschoben) hagytam hívni, eleve által adta magát 's epét tört ki, kézfelet veszen, kakas férj (Hahnemann), singív (Ellenbogen), földzetetik bé'sat. Egy idegen szót még is találok t. i. a' Bugát úr nevét kitehetted volna magyarul így: Gazdag.

A' szók melyekkel éltél igen válogatottak, 's látszik hogy olvastad 's újra meg újra nagy figyelemmel olvastad az orvosi tárt, a' Hahnemann organonját magyarul, a' bontz tudományt; a' magyarországi gyönyörű magyar nevezetekkel telyes medicatorum taxát 's több ily becses munkákat: ilyen szép szavak a' tapasz (flastrom) lapdats (pilula), fejet (e-

mulσιο) festvény (tinctura) égény (aether) kutitsa (fontanella), salátony (lactucarium) 'sat:

A' tőled eredő 's általad furt faragott szók formálásában igen helyesen vetted az újabb munkákat mustrául, 's ezekben igen szerencsés vagy: ilyenek, parancs harapocs (morsuli imperatoris), Erdősi füsülő lélje (spiritus carminativus Sylvii), vízi férj dugó mag (semen Phellandrii aquatici, Φελλος dugó, kéreg, *avne* férj, férjfi), horgam-borgam (rhachitis) mert a' rhachiticusok teste horgas borgas, 's nem a' rhachitimot hívja a' Magyar ebagosnak; götsereg (scrophula, negyvenes (Vierziger, Otvar); de hát még milyen szépek a' Scheelany (Scheelium) Szagany (ozmium), színany (chromium; éppen mint rezény (réz), horgany (Tzink), férjany (Arsenik) higany (kéneső). Jól tétted, hogy a' pályán elé futsz, neked is van annyi jusod szókat faragni mint másoknak, jók é azok vagy rosszszak, a' most nem kérdés, elég hogy újak. Ezek által szintúgy nekem is kedvem ereszkedett, minden régtől fogva bévett, idegen nyelvből származott szókat újakkal felcserélni, a' milyenek: forma, mód, ház, piatz, tallér, garas, forint, tábla, óra, papiros, sendely, János, Jó'sef, Pál, vándor, juk vagy lyuk, cseresnye. —

Más nevezetek, melyeket a' régiek helyett tettél, éppen olyan kimerítők; p. o. bendő, gyomor helyett, látóka szem, vérszoba szív, légfúvó tüdő helyett. Előre kell haladni Barátom!

Némely eredeti kitételeidben egy kevésé megbotránkoztak füleim, p. o. hányfos, seggliktsurr 's több e' félek, ezek, megvalom, nem igen aesthetikai kitételek, de újak 's meglehet hogy az új írók kapnak azokon, 's előttük betsések lehetnek; ám lássák, éljenek azokkal, én bé nem veszem.

Hogy a' bélhúzómya hurussan az embernek azt tölled tanulám (de nem tanulám vala), soha eddig nem hallám; azt tudtam, hogy a' belek elnyálkásodnak, eltaknyosodnak: továbbá, hogy a' singívje folyó náthás: a' könyökibe belé akadhat a' köszvény, de a' náthát az ember az orrában kapja.

Úgy látom, mindennek eleget kívántál tenni 's senkit meg nem bántani. A' magyar grammaticusoknak tetszeni akartál, mert a' conjugatiokban a' bévett új szókat követted: p. o. a' küteg kegyesen fola vala le, fürkészni akára vala. Ez kettós imperfectum, vagy plus quam imperfectum, vagy talám, minus quam imperfectum: régen így mondták és irták: folya le, vagy foly vala le; akará, vagy akarja vala, — szépen kérem ne fürkészszén őtet, hanem rögtön gyógyászson: ezt az igaz Magyar így írja: ne fürkészsze, hanem gyógyászsa: — mikor latra veténk, látánk, e' helyett: latra vetők, látók: — vérbuzgást okozzék (pro okozzan) a' hasát bemázoltunk 's betapasztattunk (pro bémázoltuk 's bétapasztattuk).

Nagy gyönyörüséget okozott nekem ez a' sententia: üzöntz gyógyászom iparjának

diszlett a' kormit merőben tenkre tenni. Ez kétség kívül így van németül: meinem praktischen Arzte ist es gelungen, den Krankheitstoff gänzlich zu zerstören.

Jók a' hosszabbítások és kurtítások is; de sokszor azokból félre magyarázások kerülhetnek ki: p. o. ha így mondanám: a' tudós társaságnak ez 's ez a' tagja tökes; vagy rövidebben tök fejű, e' helyett tökéletes fejű: ezen tudós munkájának minden lapja tele tökséggel, e' helyett tökéletességgel — milyen sértő és hamis reá fogás lenne! — Barátom kérlek, a' mikor nyomorúságban leszek, ne késsel segedet (pro segedemedet) megmútatni. — Nagy fogságban (pro foglatosságban) vagyok. 'sat.

Kedves Barátom! ha ez mind így megyen, félő ne hogy úgy járjatok mint az egyszeri vadász, a' ki erős, izmos és igen egyenesen találó nyílját, melynek simaságát ugyan dicsérte egy kevéssé otrombának találván, arra a' metszővel egy egész vadászatot metszetett, de a' mellyel úgy kivette erejéből, hogy a' mikor azzal löni akart, elpattant. Ti is az erős és velős magyar nyelvet addig furjátok, faragjátok, hogy végre érthetlenné és haszonvehetlenné teszitek.

En részemről úgy vélekedem; nem kellene az egyszer már a' közönséges életben is bevett szók helyett, milyenek sors, matéria, jus; másokat koholni, nevezetesen pedig a' tudományokban és mesterségekben a' milyenek a' chymiai nevek, melyeket minden nem-

zet egy aránt bévett, milyenek tzing, nikkel, titánium, alkohol, ozmium, palládium, 'sat. Más nemzet nem töri a' fejit azon, hogy a' tsizmának, tsákonak, húszárnak, kalpagnak, dolmánynak más nevet keressen, 's még is érthetőleg ír és beszél.

Többre nem terjeszkedhetek, különben igen hosszas lennék, csak arra kérlek, hogy mászszor a' húrt igen fel ne feszítsd. Él boldogul szivéből kívánja. Felyíz Martius 17-kén 1833.

régi jó barátod *Markotsán Péter.*

Eső mérő (Hyetometrum).

A' víz mely földünk felső területének több mint két harmadát elfogja, szüntelen keringésben (circulatio) van. E' földön lévő víz a' melegség nevedésével gőzökké válik; melyek magasra emelkedve fellegeket formálnak; az ezekben lévő gőzök a' nyomás vagy hideg által megtömöttödvén, mint eső - hó vagy jég a' földre le-esnek, 's a' föld rétegeibe behatván, forrásokat formálnak, melyekből patakok, ezekből folyóvizek erednek, melyek végre a' tengerbe, mint egy közönséges víztartóba öszvegyülnek. A' le-eső eső, 's felemelkedő gőzök közt bizonyos rendszer van, 's mennyiségét meg lehet határozni. Hogy mennyi eső esik-le, egy helyre, következő módon lehet megmérni. Szabad helyre kitesznek egy vas vagy réz pléh-

höl készült, 's fejeér onnal bevont öblös edényt, melynek mind széle, mind hossza, mind méjsége egyegy talp (Fusz, pes) e' szerént belső ürege egy koczka talpot teszen, melyben mintegy $21\frac{1}{2}$ kupa víz fér-el; (egy kupa vízben 80 koczka (kubik) hüvelyk van) ezen edényből a' belé esett eső, így a' hó is elébb megolvadva, hogy a' kigőzölgés által mennyiségéből ne vesszen, egy csőn által egy más edénybe foly, melynek oldalán lévő rovatból (scala) pontoson meg lehet határozni hogy az azon üvegbe folyt víz hány koczka hüvelyket tegyen, melyből könnyen fel lehet számítani, hogy azon víz, ha ott maradt volna, a' hova elébb esett, mennyi magosságra töltötte volna meg az edényt. A' mind tudatik minden talp (láb) 12 hüvelykre (Zoll), 's minden hüvelyknyi 12 vonásra (linea) osztatik; e' szerént azon érczből készült edénynek, melynek feneke egy négyszeg talpnyi (azaz széle és hossza 12 hüvelyknyi) ha a' víz egy hüvelyknyi magosságon áll, akkor abban 12-szer 12, azaz 144 koczka hüvelyk víz leszen; mikor tehát az üvegbe 72 koczka hüvelyk víz foly, az azon feljül lévő edényt a' víz fél hüvelyknyire 6 vonásra tölti, innen 36 koczka hüvelyk víz 3 vonásra, 's 12 koczka hüvelyk 1 vonás (linea) magosságra tölti azon edényt vízzel. Közönségesen, ha az üveg edényben gyűlt víz koczka hüvelyk számát, 12-vel elosztjuk, a' részes azt mutatja hogy a' levegői víz azon helyen annyi vonás (linea)

magosságra emelkedett volna. Egy ily szerkeztetésű eső-mérő szerént (mely Kolo'svárt a' csillag vizsgáló tornyon áll) jegyeztetik-fel az Erd. Híradóban a' le-esett eső mennyisége. E' szerént Kolo'svárt a' közelebbi egész Május hónapban, egy négyszeg talpnyi helyre 61 koczka hüvelyk eső esett, mely (egy kupának $\frac{3}{4}$ része) ha a' földön megállott volna, csak 5 vonás, e' szerént egy fél hüvelyknyi magosságu vizet sem tenne; ellenben ugyan csak Kolo'svárt Jun. 17-kén 1 □ talpnyira 155 koczka hüvelyk eső esett, mely már 1 hüvelyknyi méjségű víznél is többet tett. (l. Erd. Híradó ezen eszt. 44 és 49 számjait). * Ezen eső mérővel e' szerént minden esztendő végén meg lehet határozni, hogy egy helytt esztendő által mennyi eső, hó esett, 's ebből, hogy az esztendő száraz vagy nedves lett legyen, tapasztalásokat lehet következtetni. Az erdős, vizes vidékekről több gőzök emelkedvén-fel az égbe, azon helyeken több eső is szokott esni, p. o. déli Ámérikában; ellenben Sahara pusztáján, hol semmi folyók 's gőzölgések nincsenek soha sem esik eső. Az esőmérővel tett tapasztalások szerént, ha az eső víz a' földbe bé nem hatna 's ki nem gőzölgene, az eső víz egy egész

---

* Az Erd. Híradóban a' Barometrumon, Hévmérőn Esőmérőn, Szélmérőn (Anemometer) a' Kolo'svári csillag vizsgáló toronyban tett napi tapasztalások, ottani igazgató Tisztelendő T. P. P. Hornyai Ambros Professor úr jegyzeti szerént szoktak közzé tenni; hálás köszönet a' T. T. úr fáradozásáért.

esztendő lefolyta alatt különböző helyeken következő magosságra nevedkedne. Upsaliában (Svecziában) 14, Londonban 18, Párisban és Rómában 20, Velenczében 54, Bengalában 110 hüvelyknyi magosságra. Magyarországon Váczon tett tapasztalások szerint az esztendő által le-esett levegő víz magossága tenne száraz esztendőben 16, nedves esztendőben 24 hüvelyket (egy sing) e' szerént a' közép magosságot 18 hüvelyknek lehet venni. Mariotte úgy találta, hogy a' Sequana folyó víznek eredete, 's Páris várossának hídjá között egy esztendő alatt 714 ezer 150 millio koczka lábnyi eső esett, 's még is a' sequana hídjánál annyi idő alatt azon víznek csak egy hatod része folyt-el. Mások úgy találták, hogy csak az egy Németországban, az esztendőnként leeső hó és eső 40 billió koczka talp vizet ad, ellenben minden Németországban lévő folyóvizek abból csak 24 billiót öntenek a' tengerbe. Ezen különbség onnan van, hogy a' leeső levegői víznek egy része kigőzölög, más nevezetes része pedig a' föld rétegein beszivodván a' források eredetét okozza. A' föld rétes területein, 's a' hegyek hasadékain által szűrődött levegői víz, midőn kemény agyagos fenékre akad, melyen keresztül nem hathat, különböző ereket formál, 's az alatonabb helyeken magát kiütvén forrásokat csinál. — Igy a' magos havasok a' levegőben uszó fellegeket, 's gőzöket magokhoz húzván, ezen azoknak hideg hátain cseppekké válnak; valamint azoknak

teteji szüntelen hóval, 's jéggel lévén boritva, ez alólról a' föld melegétől szüntelen olvad, 's a' víz a' hegyek nyílásain bé szivárogván a' források táplálását segíti. — Több tapasztalások szerint a' le-eső levegői víznek egy harmad része a' forrásokat táplálja; más harmada az állatok, 's növények hasznokra fordítódik, 's egy harmada kigőzölög. — Valamint az esőmérővel meg lehet határozni, hogy egy helyre mennyi levegői víz és így a' gőzölgésmérővel (Atmometer) meg lehet mérni, hogy a' víz bizonyos idő alatt mennyit gőzölög-ki. Egy oly edény mint az esőmérő, bizonyos p. o. 40 hüvelyknyi magosságra vízzel megtöltetik, 's ezen edényt annyi méjségre mennyire benne a' víz van vízbe eresztvén, ezt a' szabad levegőn oly helyre helyeztetik, hogy a' szeleknek, 's napsugárinak kitéve ne legyen, 's az eső és hó belé ne eshessen; a' mi környékünkön esztendő eltelve azon edényben a' víz csak 10 — 12 hüvelyknyi magasságra marad; e' szerint a' vizek nálunk egy esztendő alatt 28 — 30 hüvelyknyi magasságu vizet gőzölögnek-ki. A' melegebb tartományokban ezen kigőzölgés még nagyobb. Mivel a' víz a' földnek két harmad részét teszi, fel lehet számítani, hogy földünkön a' vizek esztendőn által több mint 300 koczka mértföld vizet gőzölögnek-ki, melyek viszont mint levegői víz a' földre alá szállnak, 's táplálják a' forrásokat, folyóvizeket állatokat és növényeket. 'sat.

